

Умар ва демократия

10:05 / 27.01.2025 1773

Умар ибн Хаттоб розияллоху анхунинг халифалик қилишлари Ислом демократиясининг юқори савиядаги, ёрқин кўриниши эди.

У кишининг ҳар бир ишни шуро мажлиси қарори билан қилганликларини аввал айтганмиз.

Шунингдек, у кишининг халқ оммасидан бир лаҳзага ҳам ажралмаганликлари, халқдан ортиқча еб-ичиб, киймаганликларига ҳам гувоҳ бўлдик. У кишининг даврларида қонун олдида ҳамма баробар бўлганлигини жонли мисоллар тимсолида кўрдик.

Хулоса қилиб айтсак, ўша даврда халқчиллик сиёсатининг қандай кўриниши бўлса, ҳаммаси олий даражада намоён бўлганлигини англаб турибмиз.

Умар ибн Хаттоб розияллоху анху катта мужтаҳид олим, ўткир ақлли сиёсатчи, тадбиркор ва забардаст жамият раҳбари бўлишлари билан бирга, яна бошқа кўп фазилатларга ҳам эга эдилар. Бу сифатлар ҳар кимда ҳам бўлавермайдиган, баъзиларда бўлса ҳам, мансабга мингач йўқолиб қоладиган сифатлардир. Ана шундай сифатлардан бири танқидни кўтара олиш ва хатони тан олиш сифатидир.

Ҳофиз Абу Яъло Шаъбийдан, у киши Масруқдан шундай ривоят қиладилар:

«Умар ибн Хаттоб халифалик даврида Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг минбарларига чиқиб:

«Эй одамлар! Аёлларнинг маҳрини жуда ошириб юбордингиз-ку! Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам ва у кишининг саҳобалари маҳрни тўрт юз дирҳамдан оширмас эдилар, ундан ҳам оз бўлар эди. Агар маҳрни зиёда қилиш Аллоҳга тақво ёки карамли иш бўлганида, улардан ўтиб кета олмас эдингиз. Ҳеч кимнинг бир аёлнинг маҳрини тўрт юз дирҳамдан ортиқ қилганини билмайин!» деди-да, минбардан тушди.

Қурайшлик бир аёл унинг йўлига кўндаланг чиқди-да:

«Эй мўминларнинг амири, одамларни аёлларнинг маҳрини тўрт юз дирҳамдан ортиқ қилишдан қайтардингми?» деди.

Умар: «Ҳа», деди.

Аёл: «Аллоҳнинг Қуръонда туширган ҳукмини эшитмаганмидинг?!» деди.

Умар: «У қандай ҳукм экан?» деб сўради.

Шунда аёл: «Аллоҳнинг «...ва уларнинг бирига ҳаддан зиёд маҳр берган бўлсангиз ҳам..!» деган оятини эшитмаганмисан?!» деди.

Умар: «Парвардигор, Ўзинг кечир! Одамлар Умардан кўра фақиҳроқдирлар», деди-да, қайтиб бориб, яна минбарга чиқиб:

«Эй одамлар, мен сизларга аёлларнинг маҳрини тўрт юз дирҳамдан ортиқ қилмасликни амр қилган эдим. Энди ким ўз молидан қанча хоҳласа, бераверсин. Умар хато қилди. Аёл киши тўғри айтди», деди».

Ё Илоҳим! Бу қандай жасорат?!

Оддий бир аёл дунёни ларзага солиб, ўша пайтнинг энг катта икки империясини қулатиб, юрган йўлида менман деган зўравонларни зир титратиб, ҳаммани ўз оғзига қаратиб турган забардаст халифа Умар ибн Хаттоб розияллоҳу анҳунинг минбардан туриб айтган сўзини кўпчиликнинг олдида очиқдан-очиқ танқид қилса-я!

У аёлнинг юраги қандай юрак экан ўзи?!

У аёл бунчалик журъатни қаердан олган?!

У аёлга ўзига ўхшаганларининг ҳақларини ҳимоя қилишни ким ўргатган?

Ҳа, у аёлнинг юраги – исломий юрак!

У бунчалик журъатни Исломдан олган!

У аёлга ўзига ўхшаганларининг ҳақларини ҳимоя қилишни Ислом ўргатган!

Ё Илоҳим! Бу қандай жасорат?!

Дунёдаги энг кучли жамиятнинг энг кучли раҳбари дўсту душманнинг олдида оддий бир аёлнинг танқидини индамай эшитиб турса ва танқиддан сўнг кўпчиликнинг олдида, минбарга чиқиб, ўз хатосини тан олса, бу улкан жасорат эмасми?!

Бундай жасоратни ким содир эта олади?!

Дунёдаги энг кучли жамиятнинг энг кучли раҳбарининг дўсту душманнинг олдида оддий бир аёлнинг танқидини индамай туриб эшитиши Исломда жасорат эмас, ўз бурчини адо этиш деб аталади!

Дунёдаги энг кучли жамиятнинг энг кучли раҳбарининг оддий бир аёлнинг танқидидан сўнг минбарга чиқиб, кўпчиликнинг олдида ўз хатосини тан олиши жасорат эмас, ўзининг бандалигини тан олишидир!

Бундай жасоратни фақатгина Ислом таълимотларини ўзига тўлалигича сингдириб, тўлақонли исломий ҳаёт кечирадиган кишигина содир этиши ва буни оддий ҳол деб билиши мумкин!

«Ҳадис ва ҳаёт» китобининг 21-жузидан олинди

Ушбу китоб Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Дин ишлари бўйича қўмитанинг 2022 йил 14 сентябрдаги 0307/7030-сонли тавсияси билан чоп этилган.